

## Utbildningsinspektion i Mörtviksskolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1–5

### UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

### Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

### Beskrivning av skolan/rektorsområdet

| <b>Mörtviksskolan</b> | <b>Antal barn/elever</b> |
|-----------------------|--------------------------|
| Förskoleklass         | 60                       |
| Grundskola            | 321                      |
| Särskola              | 9                        |

Mörtviksskolan ligger i ett radhusområde i östra delen av Skogås. Skolan har tre byggnader, en huvudbyggnad kallad Mellangården byggd 1981, Sörgården byggd 1996 och Västergården ombyggd 1997/98. Intill skolan finns mycket natur och på skolgården finns många lekplatser. Flertalet elever bor i närheten av skolan, ett fåtal har skolskjuts.

Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass, årskurserna 1-5, särskola årskurs 1-5 och flera särskilda undervisningsgrupper där skolan tar emot elever från hela Huddinge kommun.

### Genomförandet av inspektionen i Mörtviksskolan

Skolverket sände den 10 maj 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Mörtviksskolan har bestått av enhetschefen Marie-Hélène Ahnborg samt experten Lars-Göran Börjesson. Besök i Mörtviksskolan genomfördes den 12 och 13 oktober 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

### Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Mörtviksskolan genomfördes intervjuer med skolledningen, ett urval elever, föräldrar samt lärare. Inspektörerna besökte också klasser och lektioner. Under besöket fördes även samtal med elevrådsrepresentanter och elevvårdande personal.

## Bedömning

### 1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

#### Ansvarstagande

På Mörtviksskolan finns många elever som känner stolthet över och lojalitet med sin skola. Detta framkom vid intervjuer och spontana samtal med elever och gjordes tydligt genom det sätt som eleverna beskrev och berättade om sin skola.

Under inspektionen framkom flera exempel på hur elever tar ansvar för det egna arbetet och för den gemensamma miljön. Eleverna tilldelas olika ansvarsuppgifter som t.ex. att hjälpa till i matsalen. De tränas också i att ta ansvar för planeringen av det egna arbetet.

Skolan är fri från klotter och nedskräpning vilket tyder på att alla som finns på skolan tar väl hand om den. Eleverna berättar om hur de kunnat påverka sin skolmiljö. Ett önskemål från eleverna har varit att personalen i matbespisningen skall använda mössor för att hindra att hår faller i maten vilket också har genomförts. Ett annat är att alla vuxna på skolan skall bära namnskylt för att barnen skall veta vad alla heter.

#### Etiska förhållningssätt

Alla elever som skolverkets inspektörer talat med menar att man tar väl hand om varandra på Mörtviksskolan. De accepterar inte att någon elev blir retad eller på annat sätt kränkt. Om det ändå händer säger man till skolans personal som enligt eleverna alltid tar tag i det som skett. Skolan bedriver ett aktivt och medvetet arbete med värdegrundsfrågor. Eleverna är i stor utsträckning engagerade i detta arbete och kan med egna ord beskriva syfte och ge exempel på arbetsmetoder. Inspektörerna kan se många exempel på hur värdegrundsarbetet avspelas i förhållningssättet mellan elever och mellan elever och vuxna.

#### Trygghet och lust att lära

Så gott som samtliga föräldrar och elever säger att Mörtviksskolan är en trygg skola att vara i. Detta är också det intryck som inspektörerna får. Eleverna ger uttryck för att de tycker att det är roligt att gå i skolan och att det är viktigt att lära sig nya saker.

**Sammanfattningsvis** bedömer Skolverkets inspektörer att Mörtviksskolan uppvisar goda resultat av arbetet med att utveckla normer och värden

## 2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

### Kunskaper

Resultaten från de nationella proven visar att eleverna i Mörtviksskolan har goda kunskaper i matematik, engelska och svenska. Endast ett fåtal elever uppnår inte kunskapsmålen i ett eller flera ämnen. Förutom nationella prov använder lärarna regelbundet det s.k. läsutvecklingsschemat (LUS), och ett diagnostiska material "Måns och Mia" för att följa elevernas kunskapsutveckling. Dessutom används portfoliomethodiken som ett led i kunskapsuppföljningen och för att träna eleverna att ta ansvar för sitt eget lärande.

Kunskapsutveckling i övriga ämnen är inte lika tydligt dokumenterad och följs inte upp på ett lika systematiskt sätt för varje enskild elev. Skolan saknar också uppföljning av de samlade kunskapsresultaten och kan därför inte göra någon analys av dessa som grund för beslut om arbetssätt, organisation, resursfördelning eller andra åtgärder. Inspektörerna kan också konstatera att även om skolan har en ambition att hos eleverna utveckla de kunskapskvaliteter som beskrivs i läroplanen och i kursplanernas mål att sträva mot, så saknas rutiner och metoder för att säkerställa att eleverna utvecklas i riktning mot dem.

**Sammanfattningsvis** bedömer Skolverkets inspektörer att resultaten i ämnena svenska, matematik och engelska är goda. Skolan behöver dock utveckla rutiner och metoder för att systematiskt följa elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen och för att säkerställa att eleverna utvecklas i riktning mot läroplanens mål och kursplanernas mål att sträva mot

## 3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

**Arbetet med normer och värden**

Skolan bedriver, som tidigare nämnts, ett aktivt och medvetet arbete med värdegrundsfrågor. Värdegrundsarbetet på Mörtviksskolan genomsyrar all verksamhet och är välkänt av alla som Skolverkets inspektörer talat med. En särskild värdegrundsfolder har delats ut till hemmen. Där framgår det tydligt hur skolan vill att eleverna skall vara mot varandra. Det står också vad som krävs av de vuxna:

I värdegrundsarbetet använder skolan olika metoder. Bl.a. arbetar man med Projekt Charlie som syftar till att utveckla och stärka elevernas självkänsla så att de lär sig fatta beslut som är bra för dem, lösa problem och hantera konflikter på ett konstruktivt sätt. Livsviktigt är en annan metod för att medvetet och strukturerat arbeta med social och emotionell träning. Arbetet bedrivs inom ramen för Skolans val och ingår kontinuerligt som en del i veckans arbete. All personal har fått kompetensutveckling i de båda metoderna.

Föräldrar som Skolverkets inspektörer talat med är mycket imponerade av skolans arbete med värdegrundsfrågor. De menar att eleverna blir behandlade med stor respekt och "som fullgoda människor" av de vuxna. Enligt deras mening gynnar skolans arbete elevernas utveckling till ansvarstagande människor.

**Arbetet mot kränkande behandling**

På Mörtviksskolan pågår ett aktivt och strukturerat arbete för att förebygga och ingripa mot kränkande behandling. All personal som Skolverkets inspektörer talat med är väl medvetna om vikten av detta arbete.

Skolan har en trygghetsgrupp som består av representanter från alla arbetslag och skolsköterskan. Gruppen arbetar med både förebyggande och akuta åtgärder kring kränkande behandling. I "handlingsplanen för att motverka mobbning" anges tydligt hur man skall motverka mobbning och hur man går tillväga om den upptäcks. Planen är känd av elever och föräldrar. Planen omfattar inte det vidare begreppet kränkande behandling. Det är ändå inspektörernas intryck att såväl det förebyggande som det ingripande arbetet inte enbart är fokuserat på mobbning utan gäller alla former av kränkande behandling. Av planen framkommer inte hur skolan avser att arbeta om en elev utsätts för kränkning av en vuxen eller tvärtom. Skolans ledning och lärare säger ändå att man diskuterar hur vuxna skall vara mot eleverna men ännu inte kommit så långt att man skrivit det i skolans handlingsplan. Skolans handlingsprogram mot kränkande behandling bör revideras så att den bättre beskriver det arbete som faktiskt pågår.

Som ett led i det förebyggande arbetet har Mörtviksskolan ett system med kamratstödjare och faddrar. Kamratstödjarna är elever som har blivit framröstade av sina klasskamrater. De får en särskild utbildning av skolans trygghetsgrupp så att de skall kunna ta hand om andra elever som kanske behöver stöd och hjälp, framför allt på raster. De kamratstödjare som Skolverkets inspektörer talat med visar att de tar sitt uppdrag på stort allvar. Övriga intervjuade elever är också väl förtrogna med kamratstödjarnas funktion och uppgift. Faddrar är elever i de högre årskurserna som hjälper yngre barn, ger dem stöd och hjälp och läser för dem ibland.

### **Delaktighet och samverkan**

Mörtviksskolan har väl fungerande klassråd och elevråd. De elevrådsrepresentanter som Skolverkets inspektörer talat med är medvetna om vikten av att våga prata och kunna föra fram klassens synpunkter. Skolan har väl utvecklade former för samverkan med föräldrar som sker på flera sätt. Ett är genom ett samråd som består av representanter för skolan och föräldrarna. Både kommentarer från föräldrar och mycket informativa protokoll visar att skolans representanter i samrådet anser det viktigt att informera och ge föräldrar möjligheten att påverka skolans verksamhet. Man har också en skolgårdsgrupp med föräldrar, elever och representanter från fastighetsbolaget som förvaltar skolans lokaler.

Inspektionen visar att elevernas inflytande över den egna lärprocessen är begränsad. Detta bekräftas också av svaren i Huddinge kommuns årliga elevenkät. Det är intressant att notera att elever och lärare har olika meningar om i vilken omfattning elever har inflytande över sitt lärande. Enligt eleverna är det lärarna som bestämmer det mesta. Som elev kan man välja i vilken ordning eller tid för när olika uppgifter skall utföras. Eleverna menar ändå att lärarna är lyhörda för elevernas synpunkter och tar dem på allvar.

Lärarna å sin sida menar att eleverna har inflytande. Lärarna tycker att de anpassar undervisningen efter deras idéer och ger stor frihet att välja arbetssätt. En orsak till att elever och lärare har så olika uppfattningar kan enligt lärarna vara att man inte tillräckligt tydligt visar eleverna att lärarnas planering är ett resultat av deras synpunkter. Lärarna är medvetna om detta och i skolans kvalitetsredovisning anges att elevinflytande är ett område som man vill utveckla under kommande verksamhetsår.

### **Skolhälsovård och elevhälsa**

Hälsokontroller genomförs för alla elever i Mörtviksskolan. Skolhälsovårdsmottagningen är öppen varje dag och besöks i stor omfattning. Skolsköterskan genomför hälsosamtal med elever i årskurs 3 och 5.

I Mörtviksskolan bedrivs ett föredömligt hälsofrämjande arbete. Skolans personal arbetar målmedvetet för att stimulera elever att röra på sig mycket. Skolgården inbjuder i hög grad till olika aktiviteter. Miljön där är omväxlande och utformad så att det är gott om plats för lek och spel. Under inspektionen kunde Skolverkets inspektörer se aktiva barn som på raster bl.a. hoppade hopprep. Som ett led i årets hälsoprojekt "Ett hopp för framtiden" har alla elever fått ett hopprep som de skall hoppa med varje dag.

Andra hälsoprojekt som genomförts tidigare har varit "Inför OS" eller "Promenad jorden runt". I det senare projektet skulle alla barn tillsammans under skolåret gå en sträcka som motsvarade jordens omkrets.

Biträdande rektor leder en grupp som planerar skolans hälsoarbete. Skolsköterskan deltar i gruppen och även i en lokal folkhälsogrupp i Skogås. Skolan samarbetar också med lokala idrottsföreningar. En särskild satsning har gjorts för skolbarn med övervikt. Eleverna och deras föräldrar har haft en regelbunden kontakt med skolsköterskan och fått information om vikten av motion och att äta bra mat. I samarbete med företaget som driver simhallen i skolans närhet

och med Huddinge kommun har också eleverna fått prova på olika aktiviteter i simhallen.

**Sammanfattningsvis** visar inspektionen att Mörtviksskolan samverkan med elever och föräldrar samt skolans arbete för att skapa en bra arbetsmiljö och motverka kränkningar är av mycket god kvalitet. Skolverkets inspektörer vill också lyfta fram Mörtviksskolan hälsofrämjande arbete. Skolans handlingsprogram mot kränkande behandling bör dock revideras så att den omfattar skolans arbete för att förebygga och ingripa mot alla former av kränkande behandling. Programmet bör även innehålla en beskrivning av hur skolan avser att arbeta om en elev utsätts för kränkning av en vuxen eller tvärtom.

Inspektionen visar att elevernas inflytande över den egna läroprocessen är begränsad. Elevernas möjlighet att med stigande ålder och mognad ta ett allt större ansvar för sitt lärande bör därför öka.

#### 4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

##### Lokala mål och innehåll

Personalen på Mörtviksskolan har gjort lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna i alla ämnen utom hem- och konsumentkunskap och svenska som andraspråk. De lokala målen styr undervisningen enligt de lärare Skolverkets inspektörer träffat. Lärarna berättar för eleverna om mål inför olika arbetsområden. Föräldrar i intervjugruppen berättar att de får målen sända till sig hemma och att de kan läsa dem på skolans hemsida. De har även fått information på föräldramöten och utvecklingssamtal. Som nämnts i tidigare avsnitt arbetar skolan för att eleverna skall utvecklas i riktning mot målen i läroplanen och i kursplanerna. Det finns dock en tydlig fokusering på kursplanernas mål att uppnå. Skolverket vill poängtera vikten av att skolan även beaktar läroplanernas och kursplanernas mål att sträva mot i planering och genomförande av undervisningen.

##### Organisering av undervisningen

Mörtviksskolan är organiserad i fyra arbetslag. De yngre barnen arbetar i åldersblandade grupper; barnen i förskoleklass tillsammans med ettorna och tvåorna tillsammans med treorna. Denna organisation utgår från personalens utvärderingar och önskemål men har också utformats pga. ett minskat elevunderlag inom upptagningsområdet. Undervisningsgrupperna i årskurserna 4 och 5 är åldershomogena. Övriga undervisningsgrupper som särskolegruppen, mottag-

nings- och förberedelseklassen samt samundervisningsklassen består av elever i olika åldrar.

Mörtviksskolan följer en timplanefördelning som reglerar elevernas undervisningstid för förskoleklass – årskurs 5 samt årskurs 6–9. Av den framgår att eleverna skall ges en undervisningstid som motsvarar den garanterade tiden i skolagens timplan. Enligt rektor följs elevernas undervisningstid upp noggrant.

### **Individanpassning, individuell studieplanering och stöd**

Personalen på Mörtviksskolan har en ambition att anpassa undervisningen efter varje elevs förutsättningar och behov. Alla elever har en utvecklingsplan i svenska, matematik och engelska. I utvecklingsplanen beskrivs hur eleven har nått målen i ämnet och hur man skall arbeta vidare mot nya mål. I förskoleklassen och årskurs 1-3 har eleverna även en s.k. portfolio där de samlar exempel på arbeten. Detta arbetssätt används i syfte att följa upp och tydliggöra elevernas kunskapsutveckling för såväl personal som elever och föräldrar. Portfoliometodiken används också för att träna eleverna att bli medvetna om och ta ansvar för sitt eget lärande.

Mörtviksskolan har rutiner för att upptäcka och arbetar systematiskt för att hjälpa elever i behov av särskilt stöd. Vid intervjuer med företrädare för personalen beskrevs hur man i arbetslaget hjälper varandra för att skapa möjlighet att arbeta särskilt med elever i behov av stöd. Elevgrupper kan tillfälligt organiseras och personalresursen används flexibelt utifrån situation och behov. De elever som har svårigheter med läsning får stöd genom en metod som kallas Reading Recovery. Metoden innebär att eleverna dagligen får lästräning och tränas i att laborera med ord på olika sätt.

I de fall där eleverna har mer omfattande stödbehov beskriver skolans handlingsplan för elevvård hur personalen då skall handla. Personalen tar kontakt med specialpedagog och man diskuterar åtgärder i arbetslaget. Kontakt tas också alltid med hemmet. Åtgärdsprogram upprättas som följs upp och utvärderas. Frågan om elevs behov av stöd kan även tas upp på ett elevvårdsmöte där skolledning och specialpedagog deltar. I de fall särskilda åtgärder behövs så kopplas det lokala stödteamet in. Beslut om vidare åtgärder tas på en elevvårdskonferens.

Vid Mörtviksskolan finns flera särskilda undervisningsgrupper där skolan tar emot elever från hela Huddinge kommun. En av dem är en förberedelseklass för barn som nyligen kommit till Sverige och som ännu inte behärskar det svenska språket tillräckligt för att kunna följa den ordinarie undervisningen. En annan är en resursgrupp för elever med neuropsykiatriska diagnoser. Förutom dessa grupper finns en samundervisningsklass där elever inskrivna i särskolan går tillsammans med elever som har olika inlärningssvårigheter. Utöver de särskilda undervisningsgrupperna finns en särskoleklass för elever i årskurs 1-5.

Vid intervju med rektorn framkom att hon inte var helt säker på vem som fattar beslut om placering i särskild undervisningsgrupp. Ett sådant beslut skall, efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare, fattas av styrelsen för utbildningen om inte beslutsrätten delegerats till annan beslutsfattare i kommunen. Enligt Huddinge kommuns delegationsordning är det verksamhetschefen för kommunens elevstödsteam som har rätt att fatta beslut om placering i särskild

undervisningsgrupp. Det är angeläget att kommunens organisation och ansvarsfördelning är tydlig så att de som berörs av besluten och de tjänstemän som ska verkställa dem vet vem som är ansvarig för vad.

Trots att Mörtviksskolan generellt bedriver ett gott arbete för att identifiera och hjälpa elever i behov av stöd finns vissa brister som inte är godtagbart och måste åtgärdas. Vid intervjuer framkom att åtgärderna som beslutas i åtgärdsprogrammen inte följs upp tillräckligt. Vidare saknas åtgärdsprogram för elever i förberedelseklassen. Mörtviksskolan har också en ”prioritetsordning för specialundervisning”, där det skrivs att ett visst behov av stöd behandlas före ett annat. Skolverkets inspektörer vill uppmärksamma skolan på att alla elever som är i behov av särskilt stöd har rätt att få sina behov tillgodosedda.

### **Arbetssätten**

Arbetslagen på Mörtviksskolan beskriver i sina genomförandeplaner att man vill ha ett varierat arbetssätt. Man vill utmana och stimulera elevernas lärande, det skall vara roligt att lära sig något nytt. Lärarna berättar att de ofta samlar eleverna kring sig och berättar om något ämne eller diskuterar något som eleverna vill ta upp. För att skapa en bra start inför dagens arbete får eleverna rita och måla på sin Mandala. En Mandala är en symbol som kan användas vid meditation och som eleverna får färglägga i olika mönster. Övningen skall stärka koncentrationen och skapa ett lugn hos eleven.

På Mörtviksskolan genomförs ofta längre teman där olika ämnen integreras. Ett sådant tema följer ibland en arbetsmetod som kallas Storyline. I en Storyline utgår man från elevernas förkunskaper och med dessa som grund skapar elever och lärare en berättelse tillsammans. Man utgår sedan från karaktärerna i berättelsen vilket hjälper eleverna att leva sig in i arbetet och ta fram fakta kring temat. Lärarna menar även att arbetet i åldersblandade klasser (F-3) gynnar elevernas lärande. De äldre elevernas kunskaper tas tillvara genom att de hjälper de yngre.

Vid observationer under lektioner kunde Skolverkets inspektörer se att eleverna oftast får arbeta på ett varierat sätt med viss tonvikt på enskilt arbete. Arbetsglädjen hos eleverna är stor. Resultaten av deras arbetes finns uppsatta på väggar i klassrum och i korridorer och det var tydligt att eleverna var stolta över sina prestationer.

### **Utvecklingssamtal**

Mörtviksskolan genomför utvecklingssamtal en gång per termin. Elever och föräldrar förbereder sig i flera fall genom att svara på olika enkätfrågor. Lärarna går tillsammans med elev och förälder genom den individuella utvecklingsplanen för att stämma av hur elevens utveckling ser ut. Under samtalet kommer man överens om nya mål som skrivs ner. För eleverna i förskoleklassen och årskurs 1-3 samtalas man även kring elevens portfolio. Elever och föräldrar upplever att utvecklingssamtalen har hög kvalitet och ger den information man vill ha.

**Sammanfattningsvis** bedömer Skolverkets inspektörer att Mörtviksskolans arbete för att nå målen och anpassa undervisningen efter elevers olika behov håller god kvalitet. Skolan bör dock i större utsträckning beakta läroplanens och

kursplanernas mål att sträva mot i planering och genomförande av undervisningen.

Inspektionen har också funnit vissa brister i arbetet med elever i behov av särskilt stöd vilket inte är godtagbart och måste åtgärdas. Åtgärdsprogram skall upprättas för alla elever som behöver särskilda stödåtgärder, även för dem i särskilda undervisningsgrupper. Mörtviksskolan bör också formulera sina interna arbetsrutiner med utgångspunkt i att alla elever i behov av särskilt stöd har rätt att få sina behov tillgodosedda.

## 5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

### Ansvarfördelning, beslutsordning och kommunikation

I Huddinge kommun fungerar förskole- och grundskolenämnden som styrelse för den obligatoriska skolan. Det är barn- och utbildningsförvaltningen som genomför förskole- och grundskolenämndens mål i det dagliga arbetet. Till förvaltningen är kopplat olika stödfunktioner som t.ex. ekonomi, kvalitetssäkring mm. Målen i kommunens verksamhetsplan är gemensamma för förskole- och grundskoleenheten. De är sorterade under olika målområden/perspektiv, ”nöjda innehavare, effektiva processer, sund ekonomi och attraktiv arbetsgivare”. Utifrån dessa målformuleringar har rektorerna på enheterna i uppdrag att ta fram arbetsplaner där åtagande, arbetssätt och uppföljning beskrivs.

Rektor på Mörtviksskolan är nöjd med stödet kring det pedagogiska arbetet och betonar utvecklingsledarens betydelse i detta. Däremot är rektor mindre nöjd med stödet kring ekonomistyrningen då besked om ekonomiska förutsättningar ofta är sena.

### Rektors ansvar, befogenheter och funktion

Ledningen på Mörtviksskolan består av en rektor och en biträdande rektor. Verksamheten är uppdelad så att rektorn arbetar nära grundskolans personal och den biträdande rektorn närmare personalen för förskolan, fritidsverksamheten och den övriga verksamhet på skolan. Rektor och den biträdande rektorn anser att de är väl förtrogna med verksamheten. De betonar vikten av att tala mycket med personalen och följa dem i deras arbete. Förutom att de håller regelbundna möten gör de återkommande besök på lektioner. Den biträdande rektorn läser dessutom samtliga veckorapporter som lärarna skriver och som delas ut till hemmen.

Inspektörernas bedömning är att skolledningen vid Mörtviksskolan bedriver ett aktivt pedagogiskt ledarskap med rektorn som tydligt ansvarig. De driver på

skolutvecklingen genom olika projekt och på flera andra sätt. Ledningsfunktionen är tydlig och ledningen är väl förtrogen med verksamheten. Såväl elever och föräldrar som personal har ett stort förtroende för skolledningen och menar att det är lätt att framföra synpunkter till den.

### **Kvalitetssäkring och förbättringsarbete**

Mörtviksskolan har en arbetsplan som beskriver hur skolan skall arbeta för att nå målen. Dessutom gör varje arbetslag en genomförandeplan där de efter samma struktur som skolans arbetsplan beskriver hur man vill uppnå målen. Arbetslagen gör sedan en utvärdering av uppnådda resultat i slutet av verksamhetsåret. Förutom denna utvärdering skriver skolan en kvalitetsredovisning.

Mörtviksskolans verksamhet utvärderas med hjälp av balanserade styrkort<sup>1</sup>. Enkäter ges till elever och föräldrar där de tillfrågas om elevernas situation i skolan. Dessutom får all personal besvara en medarbetarenkät. Resultaten följs upp och analyseras av skolan och tillsammans med förslag på förbättringsområden presenteras de i en kvalitetsredovisning.

Mörtviksskolan deltar i en försöksverksamhet där eleverna i några klasser skall analysera de resultat som kommer fram i elevenkäterna i de balanserade styrkorten. Syftet är att ”pröva om eleverna kan ta ett ökat ansvar för att påverka klassens och skolans lärandemiljö”. I en utvärdering av försöket sägs att eleverna på ett bra sätt kan föreslå förbättringsåtgärder och i Mörtviksskolans kvalitetsredovisning finns några av elevernas förbättringsförslag med.

Skolverkets inspektörer kan se att det finns brister i skolans kvalitetssäkring och förbättringsarbete. Kvalitetsredovisningen skrivs i tid räknat innan skolan genomför utvärderingen av arbetsplan och genomförandeplaner. Orsaken till detta är, enligt rektorn, att kommunen begär in underlag från skolorna tidigt under våren för att kunna skicka in kommunens kvalitetsredovisning till Skolverket senast den 1 maj. Skolans egen utvärdering av hela läsåret blir därför inte ett underlag för kvalitetsredovisningen. En utvärdering görs dock av hur långt skolan kommit vid tidpunkten för kvalitetsredovisningen. För att kvalitetsredovisningen skall kunna fungera som det instrument för utveckling som det är tänkt är det viktigt att redovisningen bygger på aktuella uppföljningar och utvärderingar som skolan har gjort. Det är också viktigt att de förbättringsåtgärder som skolan planerar att vidta utgår från en analys av skolans måluppfyllelse och resultat. I Mörtviksskolans kvalitetsredovisning är det svårt att utläsa om skolan är nöjd med de resultat man uppnått och i de fall man inte är nöjd, hur man vill arbeta för att förbättra resultaten.

Som tidigare nämnts driver skolledningen utveckling genom olika projekt och på flera andra sätt. Områden som skolledningen vill utveckla är att arbeta tematiskt efter Storyline-metoden samt att dokumentera elevernas kunskapsutveckling. I ett pedagogiskt forum som leds av en biträdande rektor diskuterar och reflekterar personalen kring sitt arbete med eleverna. Vid skolan finns också en skolutvecklingsgrupp där en lärare från varje arbetsenhet samt fritidsverk-

---

<sup>1</sup> Balanced Scorecard är ett hjälpmedel för både planering, uppföljning och återkoppling. Det syftar till att utveckla kunskap om mångdimensionell verksamhetsuppföljning med tydlig koppling till organisationens visioner och mål.

samheten ingår. Gruppen diskuterar och planerar hur skolans fortbildning skall organiseras. Även om det finns en klar ambition hos såväl skollledning som personal att kontinuerligt utveckla verksamheten så är det inspektörernas bedömning att utvecklingsarbetet skulle underlättas om planerade åtgärder på ett tydligare sätt kopplas till de behov som definieras genom uppföljningar och utvärderingar av verksamheten

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att Mörtviksskolan har en väl fungerande ledning. Rektorn fungerar som pedagogisk ledare och är förtrogen med verksamheten.

Kvalitetsarbetet på Mörtviksskolan bör dock förbättras så att genomförda uppföljningar och utvärderingar ligger till grund för planering av verksamheten och de förbättringsåtgärder som planeras utgår från en analys av skolans måluppfyllelse och resultat.

## 6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

### Tillgång till utbildning

Tillgången till utbildning är i allmänhet god i Mörtviksskolan. Eleverna saknar dock möjligheter att få utbildning i hem- och konsumentkunskap som enligt skolans ledning endast erbjuds elever i årskurs 6-9. I de nationella kursplanerna för ämnet anges de mål som eleven skall ha uppnått i slutet av det femte och det nionde skolåret. För att det ska vara möjligt för eleverna att uppnå kunskapsmålen för det femte skolåret krävs att de innan dess ges undervisning och möjlighet att utveckla sina kunskaper.

För elever med annat modersmål än svenska är tillgången till utbildning i viss mån begränsad. Elever som är i behov av undervisning i svenska som andraspråk ges inte möjlighet att delta i sådan undervisning vilket inte är godtagbart och måste åtgärdas. Denna möjlighet ges bara till eleverna i förberedelseklassen. I övrigt organiserar skolan svenska som andraspråk som ett stödämne och som ett komplement till den ordinarie undervisningen i svenska. Detta är inte i enlighet med bestämmelserna som anger att svenska som andraspråk är ett eget ämne med en egen kursplan och skall anordnas istället för undervisning i svenska. Inte heller ges elever som behöver möjlighet att få studiehandledning på modersmålet.

**Information om utbildning.**

Mörtviksskolan använder flera olika kanaler för att informera föräldrar om skolans verksamhet. Veckorapporter, utvecklingssamtal, föräldramöten, samrådsprotokoll är exempel på hur skolan informerar om sin verksamhet. Föräldrar angav också skolans hemsida som en bra kanal för information. Föräldrarna betonar även att man alltid känner sig välkommen att besöka skolan.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna tillgången till utbildning i allmänhet är god i Mörtviksskolan. Skolan måste vidta åtgärder så att eleverna även får undervisning i hem- och konsumentkunskap, svenska som andraspråk och studiehandledning på modersmålet.

**7. Resurser**

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

**Personalresurser**

Större delen av Mörtviksskolans personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Både elever och föräldrar är mycket nöjda med den kompetens skolans personal har och det engagemang den visar i det dagliga arbetet. Skolan bör dock förstärka kompetensen inom det specialpedagogiska området. Särskilt viktigt är detta för undervisningen i de särskilda undervisningsgrupperna.

Skolan har en kompetensutvecklingsplan för personalen. Planen utgår från prioriteringar i skolans arbetsplan och från önskemål som kommer fram vid medarbetarsamtalen.

**Läromedel, pedagogisk materiel, utrustning, skolmåltider och lokaler**

Läromedel och annan pedagogisk materiel är tidsenlig och anpassade till läroplan och kursplaner. Skolans lokaler är i mycket gott skick. Det finns utrymmen för både gruppundervisning och enskilt arbete. Skolan är väl anpassad för elever med olika funktionshinder. Lokalerna ger goda förutsättningar för trivsel och trygghet och utgör en god lärandemiljö. Skolmåltiderna lagas i skolan och serveras i två matsalar. Även där är miljön trivsam och lugn.

**Resursfördelning**

De resurser som tilldelas Mörtviksskolan fördelas av rektor. Rektor avsätter medel till personal och materiel i de klasser som behöver extra stöd samt till specialpedagogisk undervisning. Resurser ges till arbetslagen samt fritidsverksamheten för läromedel som de själva tar ansvar för.

**Sammanfattningsvis** bedömer Skolverkets inspektörer att skolans resurser, med avseende på personalens kompetens, lokaler, läromedel och annan utrustning, är goda. Skolan bör dock förstärka kompetensen inom det specialpedagogiska området.

### **Sammanfattande bedömning**

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Mörtviksskolan övergripande är av god kvalitet. Skolledning och personal arbetar ambitiöst för att skapa en god pedagogisk verksamhet. Inspektörerna vill särskilt framhålla skolans arbete med värdegrundsfrågor och det hälsofrämjande arbetet.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Skolan bör utveckla rutiner och metoder för att systematiskt följa elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen än svenska, matematik och engelska och för att säkerställa att eleverna utvecklas i riktning mot läroplanens mål och kursplanernas mål att sträva mot.
- Skolans handlingsprogram mot kränkande behandling bör revideras så att den omfattar skolans arbete för att förebygga och ingripa mot alla former av kränkande behandling. Programmet bör även innehålla en beskrivning av hur skolan avser att arbeta om en elev utsätts för kränkning av en vuxen eller tvärtom.
- Elevernas möjlighet att med stigande ålder och mognad ta ett allt större ansvar för sitt lärande bör öka.
- Skolan bör i större utsträckning beakta läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot i planering och genomförande av undervisningen.
- Skolan bör formulera sina interna arbetsrutiner med utgångspunkt i att alla elever i behov av särskilt stöd har rätt att få sina behov tillgodosedda.
- Skolan bör förstärka kompetensen inom det specialpedagogiska området.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Åtgärdsprogram upprättas inte i de ämnen där det behövs (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Genomförandet av undervisning i hem- och konsumentkunskap (2 kap. 6 § grundskoleförordningen och bilaga 3 skollagen).
- Studiehandledning på modersmålet ges inte de elever som behöver det (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).

- Undervisning i svenska som andraspråk anordnas inte för samtliga elever som är berättigade till detta ( 2 kap. 15 § grundskoleförordningen).

Datum

Ort

2005-06-29

Stockholm

Marie-Helene Ahnborg

Lars-Göran Börjesson